

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio CV. Discutiuntur reliqua circa Matrimonium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

Dirimentia jure Ecclesiastico.

In impedimentis jure humano seu ecclesiastico tantum dirimentibus potest Summus Pontifex dispensare, cum sit superior, ut tamen licite faciat requiritur justa causa, unde à fortiori sequitur posse dispensare in impedimentis non dirimentibus, exceptis sponsalibus: ita Sanchez l. 2. d. 40. Bonacina n. 2. Filiucius n. 302. & alii.

Quid hac in re possit Episcopus.

In his etiam impedimentis dirimentibus potest Episcopus dispensare, quando Matrimonium bonâ fide publicè contractum est, & impedimentum occultum, nec conjuges possunt sine magno scandalo separari, nec propter pauperem aut loci distantiam, vel alia justa impedimenta recurri potest ad Pontificem, nec ad Nuncium Apostolicum, qui potestatem haberet dispensandi, quamvis Henriquez l. 6. de Pœnitentiâ, c. 10. n. 1. & l. 12. de Matrim. c. 3. n. 1. dicat posse Episcopum dispensare, etiam quando potest recurri ad Nuntium, quod tamen negat Sanchez, & Bonacina: ita Sanchez l. 2. d. 4. addens n. 7. posse Episcopum in casu aliquo valdè extraordinario dispensare in impedimento detecto etiam ante contractum Matrimonium, Bonac. n. 4. & 6. Filiucius n. 302. & alii.

VI. Impedimenta non dirimentia.

Quæres sextò: An Episcopus possit dispensare in impedimentis non dirimentibus? Præter votum castitatis & religionis, ac sponsalia potest Episcopus ex consuetudine dispensare in impedimentis solùm impedientibus: ita Sanchez l. 7. d. 57. num. 15. Filiucius tr. 10. p. 2. c. 10. n. 305. Bonacina quæst. 3. p. 15. num. 3. & alii, non tamen in interdicto, nisi à se vel ab alio sibi inferiori posito, nec in incestu, nisi is qui illum commisit sit juvenis, id est non sexagenarius.

Circa impedimentum voti castitatis & religionis potest quidem Episcopus dispensare, nisi Papa sibi reservasset; cum illis enim qui sibi in suâ diœcesi sunt subditi potest Episcopus in iis omnibus dispensare, in quibus Summus Pontifex respectu totius Ecclesiæ, nisi reserventur: ita Sanchez lib. 8. d. 9. num. 3. Filiu. & alii.

Votum Castitatis & religionis.

Restringenda tamen est hæc reservatio, cum sit odiosa; utpote derogans juri Episcoporum, unde potest Episcopus dispensare in omni voto castitatis quod non est usquequaque integrum & simpliciter tale: dispensare itaque potest in voto castitatis per mensem, annum, &c. & in perpetuo voto castitatis conjugalis; cum primum non sit integrum ex parte temporis, alterum ex parte materiæ: item in voto non nubendi, in voto suscipiendi sacros ordines, in voto etiam disjunctivo, cujus altera pars est reservata, altera non, ut voeo castitatem vel jejunare singulis diebus Sabbati; ipse enim potest eligere partem non reservatam, in qua potest Episcopus dispensare.

In quibus votis castitatis dispensare possit Episcopus.

Circa votum religionis etiam potest dispensare in omni quod non est simpliciter tale, ut in voto religionis strictioris, dispensando ut transeat ad laxiorem, in voto perseverantiæ, cum solus ingressus significetur nomine voti religionis, sicque hoc solum est reservatum, item in differenda executione voti religionis, ut per mensem aut annum, præterea in materiâ in quam commutatum est votum reservatum, ut si votum castitatis aut religionis commutatum sit in jejunia aut quid simile, potest Episcopus hanc materiam commutare in aliam: ita Sanchez d. 9. 10. & 11. Filiucius c. 10. num. 307. & alii.

Idem est de votis religionis.

DISPUTATIO CENTESIMA QUINTA.

Discutiuntur reliqua circa Matrimonium.

SECTIO PRIMA.

De divortio.

I. Quomodo differat à repudio.

QUÆRES primò: Quid sit divortium, & an adulterium sit causa sufficiens illius? Divortium est legitima viri ab uxore, vel econtra, separatio: differt à repudio quod divortium sit solùm quoad habitationem & torum, repudium autem quoad vinculum, unde illud justis de causis semper fuit licitum, hoc licet olim fuerit permillum Judæis, & iis licitum, ut putat S. Chrysostomus, Belarminus, Sanchez l. 10. d. 1. num. 7. & alii, quamvis S. Hieronymus, Magister, D. Bonaventura, Halensis, Navarrus, & alii negent, sed permillum tantum fuisse dicunt majoris mali vitandi gratia, S. Thomas verò utrumque de-

fendit problematice, Gentilibus tamen semper fuit illicitum, cum iis Deus id non permisisset, sicut nec modò licitum est Judæis, cum Christus Matth. 19. illud sustulerit, & legem naturalem vigori suo restituerit.

Adulterium est causa sufficiens tam ex parte femina quam viri ad faciendum divortium perpetuum: ita Sanchez l. 10. d. 3. Coninck d. 35 d. 11. Filiucius t. 10. p. 1. c. 10. n. 364. Bonacina q. 4. p. 5. n. 2. Layman t. 10. p. 3. c. 7. n. 7. & alii communiter. Ratio est, quia cum adulterans faciat contra fidem in Matrimonio datam, non tenetur alter ei promissum amplius servare, nec debitum reddere. Non tamen sufficit solus animus committendi adulterium, nec alii actus impudici qui non perveniunt ad copulam, cum per hos non dividatur caro, & consequenter nec Matrimonium percujus consummationem conjuges facti sunt una caro. Sufficit tamen actus sodomiticus, vel cum bestia, vel cum alio homine præterquam

Causa sufficiens divortii est adulterium.

præterquam cum proprio conjugē, licet nonnulli putent sufficere etiam cum propria conjugē, si illā invitā fiat. Probabilius tamen videtur hoc solum sufficere ad divortium ad tempus, & donec vir emendetur.

Potest hic conjux innocens facere divortium.

In his ergo casibus, si moraliter de iis constat, potest conjux innocens, secluso scandalo, etiam propria auctoritate facere divortium, & discedere à conjugē, idque licet per præceptum iudicis, aut etiam sub excommunicationis penā jubeatur cohabitare, si ut dixi, sine scandalo fieri possit; præceptum enim quod ex falsā præsumptione procedit, non obligat: ita Sanchez d. 12. n. 34. Bonacina n. 10. Filiucius & alii.

II.

Uxor ad hoc raro tenetur.

Quæres secundò: An conjux innocens teneatur aliquando facere divortium cum committente adulterium? Quoad uxorem raro tenetur vel debitum negare viro adultero ut illum corrigat, cum ut plurimum hac ratione fiat deterior, nec facere divortium ratione scandali, ne scilicet censeatur consentire peccato mariti, cum plerumque putent omnes uxori maximè displicere adulterium mariti.

Quando tenetur vir facere divortium.

Maritus verò, si adulterium sit publicum, tenetur facere divortium cum uxore adulterā ne putetur illius sceleri consensum præbere, nisi graviora inde incommoda timeat, ut rixas, & cædes inter ipsum & parentes uxoris, incontinentiam in seipso, & similia; tunc enim sufficeret alio modo occurrere scandalo, reprehendendo scilicet acriter uxorem, verberibus etiam excipiando, illiusque custodiæ diligentissimè invigilando, vicinos etiam monendo se uxorem retinere, non ut illius sceleri patrocinetur, sed tum ut ei consulat ne deterior fiat, tum sibi ob gravia incommoda, quæ ex ejus dimissione sequerentur, quodque ejus opera in ministeriis domesticis indigeat, & si quod post hæc maneat scandalum, erit tantum passivum: ita Sanchez l. 10. d. 13. n. 24. Bonacina q. 4. p. 5. n. 13. Filiucius l. 10. p. 1. c. 10. n. 389. Coninck d. 35. d. 3. Tol. l. 2. c. 20. & alii.

Quid si adulterium sit privatum.

Hinc sequitur quando adulterium est privatum, ac proinde nullum periculum scandali, raro teneri virum vel uxori adulteræ debitum negare, vel eam dimittere, tum quia plerumque erit causa cur liberius vacet libidini, tum ob gravia quæ inde provenirent incommoda, sed sufficeret eam reprehendere, & eo quo potest modo corrigere.

III.

Interdum non licet.

Quæres tertio: An aliquando non liceat facere divortium ob conjugis adulterium? Respondetur, aliquando non licere, ut si uterque conjux commisit adulterium, sive unus gravius aut frequentius in hoc genere deliquerit quàm alius, sive ante, sive post alium, sive unus publicè, alter occultè; adulterium enim tollit jus in foro conscientie ad faciendum divortium: si tamen alter jam emendatus moneat alterum ut se corrigat, si nolit, sed adhuc committat adulterium, potest emendatus petere divortium: ita Sanchez l. 10. d. 5. & 6. Filiucius c. 10. n. 373. & 374. Bonacina n. 14. Layman p. 3. c. 7. n. 13. & alii communiter.

Peculiares quidam hæc de re casus.

Item quando conjux committens adulterium putat complicem esse proprium conjugem, aut conjugem esse mortuum, si uxor ab adultero sit per vim cognita, aut per metum gravem, ut ait Bonacina, & alii, licet hoc neget Sanchez l. 10. d. 5. n. 16. Henriquez l. 11. c. 17. & alii. Præterea quando dedit uxori causam proximam adulterandi, dando tacitè vel expressè consensum;

quævis enim remota causa non sufficit, ut si uxorem malè tractet, domo expellat, &c. Tandem si conjux innocens expressè vel tacitè condonaverit adulterium, ut domi retinendo adulteram, vel expulsam revocando, &c. censetur cedere juri suo quoad divortium, nec nisi postea denuò committat adulterium, potest eam dimittere.

Quæres quartò: An post sententiam divortii possint conjuges ingredi religionem? Respondetur, conjugem innocentem posse altero invito religionem ingredi & profiteri, aut sacros ordines suscipere, adulter tamen sine licentiâ conjugis innocentis neutrum potest; semper enim innocens retinet jus reconciliationem concedendi adultero, & eum revocandi, quo jure invitatus privari non potest: si tamen sciens adulterum ingredi religionem, aut ad ordines transire, non reclamet, vel si semel aut iterum rogatus neget reconciliationem post emendationem, censetur licentiam concedere, nec potest eum jam initium aut professum ad nuptias revocare: ita Sanchez l. 10. d. 11. Filiucius t. 10. p. 1. c. 10. n. 382. & 383. Henriquez l. 12. c. 5. Bonacina q. 4. p. 5. n. 23. Coninck d. 35. d. 5. Layman t. 10. p. 3. c. 7 n. 12. & alii.

Casu autem quo alter emittat professionem in religione, aut sacros ordines suscipiat, alter sive innocens, sive adulter non tenetur pariter religionem ingredi, nec votum castitatis emitte; nullo enim jure id statuitur: ita Auctores citati.

Quæres quintò: Sintne aliæ justæ causæ divortii præter adulterium? Respondetur, varias assignari ab Auctoribus, qualis imprimis est infamia mariti, vel periculum gravis damni, nisi det maritus sufficientem cautionem securitatis, graves discordiæ, valde frequentia jurgia, verberatio gravis sine causâ, si probabiliter timeatur aliâ futura, furor item alterius conjugis, si sanus cum illo habitare nequeat, si conjux alterum conjugem interficere conetur, si uxor sit venefica & filios occidat, si maritus concubinam, præsertim domi habeat, quando unus conjugum alterum instigat ad peccatum. Ratio est, quia jure naturæ cuique licet cavere periculum tam corporis quàm animæ: ita Sanchez l. 10. d. 17. & 18. Filiucius p. 1. c. 10. n. 402. Bonacina q. 4. p. 5. n. 25. Layman p. 3. c. 7. n. 17. & 18. & alii.

Si sit perpetua spes fore ut hæc impedimenta non sint perpetua, debet divortium solum fieri ad tempus, sin putentur fore perpetua potest per sententiam Judicis fieri divortium perpetuum, quo factò potest conjux sanus & innocens transire ad religionem vel ordines sacros, quod si postea furor præter opinionem cesset, reddendus est professus conjugi jam sano, & reddere debet, nequit tamen petere; nec enim conjux furens absque suâ culpâ privari debet jure conjugali in perpetuum. Non tamen reddi debet post professionem aut ordines conjugi lævanti jam correcto, nam ob culpam factum est divortium perpetuum, sicque sibi imputet: ita Sanch. d. 19. n. 48. & 49. Filiucius n. 406.

Tandem ob lapsum alterius conjugis in hæresim fieri potest divortium ob periculum animæ, præsertim cum hæresis sit quædam fornicatio spiritalis: ita Sanchez d. 15. Filiucius n. 396. Bonacina n. 25. Layman n. 17. & alii communiter. Si in conjugem hæreticum processerit sententia Ecclesiæ declarans eum hæreticum, non tenetur innocens ad eum redire, etiamsi post sententiam respiscat, tenetur tamen si respiscat ante sententiam

IV.

Conjux innocens potest.

Quid post professionem.

V.

Variæ causæ divortii.

Quid si hæc causæ non sint perpetuæ.

Quid si alter conjux labatur in hæresim.

tiam illam declaratoriam. Non tenetur conjux innocens expectare hanc sententiam, sed statim post duas vel tres admonitiones potest propria auctoritate ab eo divertere, imo debet si ex cohabitatione sibi aut liberis perversionis periculum imminere perspiciat: ita Auctores citati.

VI. *Variis casus.* Quæres sextò: Apud quem, factò divortio, educari debeant filii, & cujus expensis? Si divortium neutrius conjugis culpâ factum sit, sed vel mutuo consensu, vel culpâ utriusque, ut si uterque sit hæresis damnatus, vel alter hæresis damnatus, alter adulter, & velint divertere, non compensatis delictis, proles triennio minor à matre educanda est, triennio autem expleto à patre.

Quid si alter sit infidelis. Quando verò alterius culpâ celebratum est divortium proles manere debet apud partem innocentem, si non sit infidelis; tunc enim manere debet proles apud parentem fidelem, sicut apud virum manere debet, quamvis ejus culpâ contingat divortium, si mulier transeat ad secundas nuptias, si etiam mater locuples sit & vir pauper, proles manere debet apud matrem, quamvis causam dederit divortii: unde, inquit Sanchez, si contra pater sit dives & mater pauper, proles educari debet apud patrem, licet fuerit in culpâ.

Quando proles manere debeat apud innocentem. Si Pater causam dederit divortio proles educari debet apud matrem expensis Patris, juxta Authenticam *Ut liceat Matri & Avie*, pari modo matre delinquente educanda est proles apud patrem expensis matris; cum enim pater & mater, vir & uxor sint correlativa, dispositum in uno censetur dispositum in reliquo, etiam in lege correctoriâ & poenali: ita Sanchez l. 10. d. 20. n. 7. Filiucius t. 10. p. 1. c. 10. n. 407. Layman t. 10. p. 3. c. 7. n. 10. & alii.

tanus, Sanchez l. 3. d. 12. n. 7. addens hoc sibi certum videri, Bonacina n. 4. Coninck d. 27. d. 8. & alii; nullum enim est hac de re præceptum, sed Concilium Tridentinum ses. 24. c. 1. hortatur conjuges ut prius suscipiant benedictiones, quam consumment. Unde Sanchez cum aliis putat non esse peccatum veniale, sed solum consilium.

Benedictiones hæc dari possunt ab ordinario, vel parochò sponsi aut sponsæ, vel ab alio Sacerdote de illorum licentiâ: sine licentiâ id faciens suspenditur ipso facto ab officio, donec ab ordinario parochi absolvatur. *A quo dari debeant.*

II. Quæres secundò: An secundæ nuptiæ possint benedici? Si uterque, vel alter conjux in primis nuptiis benedictionem acceperit, non debent secundæ nuptiæ benedici: ita expressè habetur in c. *Vir*, ubi absolute prohibetur ne vir aut mulier ad secundas nuptias transiens benedicatur, quia semel benedictionem accepit. Servanda tamen consuetudo, quæ hodie videtur invaluisse ut benedictio secundis nuptiis impendatur quando alter in primis nuptiis illas non receperat: ita Henriquez l. 2. c. 2. Sanchez l. 7. d. 82. n. 15. & 23. Bonacina q. 4. p. 6. n. 4. Filiu, n. 167. & 168.

Quid si prima nuptiæ fuerint irritæ. Hæc tamen consuetudo non inducit obligationem benedicendi secundas nuptias juxta Henriquez & Sanchez, nisi neuter conjux benedictionem antea recepisset. Imo licet primæ nuptiæ reperiantur postea irritæ, non debent in secundis iterari benedictiones, cum non benedicantur nuptiæ, sed personæ. Sacerdos autem benedictionem secundis nuptiis impertiens in casibus non permissis, incurrit suspensionem, aut aliam poenam secundum delicti gravitatem: ita Sanchez num. 30. & alii.

SECTIO SECUNDA.

De benedictionibus.

I. *Suscipi ab omnibus debent.* QUÆRES primò: An, quando, & à quo impertiendæ sint benedictiones Matrimoniales? Quoad primum, datur præceptum suscipiendi hæc benedictiones, ut colligitur ex Nicolao I. in responsione ad Bulgaros, & ex Evaristo & aliis, & in omnibus diocesibus compelluntur conjuges omnes eas recipere, quod arguit præceptum: ita Sanchez l. 7. d. 82. n. 6. Filiucius t. 10. p. 2. c. 4. n. 165. Henriquez l. 11. c. 16. Bonacina q. 4. p. 6. n. 2. Sa verbo *Matrimonium* n. 6. Layman t. 10. p. 2. c. 4. n. 13. Coninck d. 27. d. 8.

Quale peccatum si eas omittit. Henriquez, & alii nonnulli dicunt esse peccatum mortale hæc benedictiones ex negligentia omittere, quod licet putem esse probabile cum Sanchez & Filiucio, probabilius tamen est quod docet idem Sanchez, Bonacina, & alii, esse solum veniale, cum illarum collatio non videatur tanti momenti. Hoc tamen intelligendum est secluso contemptu, ut si quis eas omittat, quasi vanum quid & puerile sit se iis subjicere.

Quo tempore suscipi debent benedictiones. Tempus quo suscipiuntur hæc benedictiones est ante consummationem Matrimonii, unde Divus Antoninus ait esse peccatum mortale consummare Matrimonium non præmissis benedictionibus, alii hoc affirmant de primâ vice. Probabilius tamen est non esse peccatum mortale consummare Matrimonium ante benedictiones: ita Henriquez l. 11. c. 5. n. 7. Sylvester, Caes-

SECTIO TERTIA.

De debito conjugali.

I. *Licitus est & honestus.* QUÆRES primò: An actus conjugalis sit licitus, & in præcepto? Respondetur, licitum & honestum esse, undò si vestiat debitis circumstantiis, erit meritorius gratiæ: imò etiam ex opere operato gratiam conferet quando in hoc ipso actu perficitur Sacramentum: ita Bellarminus de Matrimonio c. 5. Sanchez l. 9. d. 1. n. 3. Filiucius t. 10. p. 1. c. 9. n. 302.

Conjux tenetur reddere debitum. Quoad secundum respondetur, conjugem teneri sub mortali reddere debitum alteri expressè vel tacitè petenti: ita Sanchez l. 9. d. 2. Filiucius t. 10. p. 1. c. 9. n. 303. Henriquez l. 11. c. 15. Bonacina q. 4. p. 1. n. 1. Valentia to. 4. d. 10. q. 6. p. 2. Layman t. 10. p. 3. c. 1. n. 2. & alii. Ratio est, quia contractus Matrimonii inducit obligationem justitiæ; unde peccat mortaliter qui se impotentem reddit ad debitum uxori reddendum. Nec sine licentiâ aut necessitate potest alter conjux domo diu abesse.

Sufficit tacita debiti petitio. Dixi expressè vel tacitè petenti; mulieres enim plerumque sunt verecundæ, unde ubi vir advertit signa quod uxor exigat, tenetur reddere sine expressâ petitione. Quod etiam de muliere respectu viri dicendum, si in eo similem pudorem advertat aut timorem exigendi ob magnam uxoris auctoritatem aut morum asperitatem. Plerumque tamen possunt feminae sine peccato expectare in viris expressam petitionem. Quando autem alter conjux in altero ex signis advertit periculum incontinentiæ

incontinentiæ debet statim reddere debitum, imo ex charitate tenetur petere.

*Quid si alter
conjug sit in
petendo im-
moderatus.*

Si tamen alter conjug sit immoderatus in petendo, non teneretur alter semper reddere, nam modus in omnibus est servandus. Peccat etiam solum venialiter conjug, si subinde, sed raro negat petenti etiam moderatè, modò absit periculum incontinentiæ aut morbi; hic enim etiam datur parvitas materiæ. Unde, inquit Sanchez n. 11. & alii, si vir petere soleat quater in mense, non erit peccatum mortale negare petenti quintâ vice. Similiter est tantum peccatum veniale juxta eisdem ad breve tempus differre, ut si conjug neget debitum mane, redditurus vespere.

*Amica
petitio non
obligat.*

Non peccat etiam negando quando conjug solum petit amicè, non exigendo tanquam debitum. Imo non est mortale negare conjugi remissè tantum petenti, & qui rogatus facilè à petendo desistit, preces tamen non debent esse valde importunæ, ne quasi coactè desistat à petendo: ita Sanchez, & alii. Rarò ergo, aut magnâ cum difficultate reddere est peccatum mortale; conjug enim notabiliter debito conjugali fraudarentur, & incontinentiæ periculum incurrerent, nec petere auderent.

II.

*Gravis tan-
tùm causa
excusatur.*

Quæres secundò: Quanam sint justæ causæ negandi debitum? In primis periculum vitæ, aut gravis infirmitatis, ut si laboret febris, non levis, ut si doleat tantum capite, præsertim si petens esset in periculo incontinentiæ, ad succurrendum tamen huic malo non tenetur conjug cum gravi detrimento sui corporis reddere debitum; intelligitur enim obligatio reddendi debitum salvâ sanitate & ordine naturæ, nec est in extremâ necessitate spirituali, cum aliis modis possit periculo illi incontinentiæ subvenire. Excusatur etiam femina quæ, si reddendo conciperet, moreretur in partu: ita Sanchez l. 9. d. 24. Coninck d. 34. d. 2. Filiucius t. 10. p. 1. c. 9. n. 339. Bonacina q. 4. p. 1. n. 4.

*Non tenetur
reddere la-
borantis
morbo con-
tagioso.*

Conjug etiam sanus non tenetur reddere debitum conjug morbo gallico aut leprâ infecto, quando judicio medicorum subest periculum gravis infectionis: ita Auctores citati, modò ante Matrimonium contractum, non sciverit conjugem hoc morbo laborare. Solus etiam horror, nisi gravis sit, non excusat à debiti redditione: ita Sanchez n. 21. Licet autem conjug non teneatur, potest nihilominus debitum conjugi his morbis laboranti reddere, etiam cum periculo infectionis; valde enim grave esset conjugi sano in morbis tam diuturnis debere abstinere ab omni actu conjugali, præsertim cum periculo incontinentiæ, maximè cum hujusmodi morbus non tendat ad mortem.

*Quid de in-
fectione pro-
lis.*

Sola etiam infectio prolis non impedit actum conjugalem, nec ab obligatione reddendi liberat. Conjug verò mentis compos non tenetur per se loquendo conjugi amentî aut ebrio petenti reddere, nisi aliâ modo illicito expleturus esset libidinem.

III.

*De fluxu
sanguinis
continuo.*

Quæres tertio: An liceat marito accedere ad uxorem tempore menstrui, gravidam, aut lactantem? Ubi fluxus sanguinis menstrui est quasi continuus ex morbo conveniunt omnes licitum esse actum conjugalem, nec eâ de causâ debitum justè negari posse; cum enim morbus ille diuturnus esse soleat, valde grave esset conjugibus toto eo tempore ab actu conjugali abstinere, præsertim cum nullum damnum imminet proli; femina enim eo morbo laborans non est apta

proli concipiendâ.

Loquendo itaque de fluxu naturali, qui ut plurimum singulis mensibus fœminis accidere solet, Halensis, D. Bonaventura, Scotus, & alii plurimi dicunt esse peccatum mortale tunc con- gredi, nisi sit periculum incontinentiæ, aut rati- one sterilitatis non sit apparentia prolis secutura. Probabilius tamen videtur esse solum veniale, id- que ob turpitudinem quandam & indecentiam in eo actu tunc repertam, proli autem nullum moraliter loquendo imminet damnum, tum quia teste Aristotele rarò tunc fœmina concipit, tum quia proles ex illâ copulâ plerumque nascitur sana. Accedente autem justâ causâ, ut ad vitandum in se vel in alio incontinentiam, &c. vacabit omni culpâ. Hinc à fortiori sequitur uxorem petenti marito non solum posse tunc, sed debere reddere: ita Sanchez l. 9. d. 21. Filiucius t. 10. p. 1. c. 9. n. 336. Bonacina q. 4. p. 6. n. 9. Henric. l. 11. c. 15. & alii.

*Quid dicen-
dam de ac-
cessu tempo-
re fluxus
menstrui.*

Quoad secundum, non est peccatum exigere debitum ab uxore gravidâ (licet Halensis, Divus Antoninus, Sotus, & alii doceant esse veniale) tum quia nulla hujus extat prohibitio, tum quia conjuges sæpè obnoxii essent peccatis, cum uxores frequenter sint gravidæ: ita Sanchez d. 22. Bonacina n. 11. Filiucius n. 337. Coninck d. 34. d. 9. & alii. Si quidem esset periculum abortus, esset peccatum mortale vel petere tunc, vel reddere, sed rarò subest tale periculum, & rarissimè à conjugibus prævidetur.

*Non est pec-
catum acce-
dere ad uxo-
rem gravi-
dam.*

Nullum etiam est peccatum exigere debitum ab uxore lac filio præbente; nullum enim damnum provenit proli, cum, inquit Sanch. n. 14. passim conjuges, etiam pauperes, eo tempore copulentur, & tamen nullum damnum inde perspicimus advenire proli. Quod si alicubi adverte- rent periculum gravis damni, tenerentur abstinere: ita Sanchez citatus, Bonac. q. 4. p. 1. n. 11. Filiucius n. 337. & alii.

*Quid de fo-
minâ lactan-
te.*

Quæres quartò: Quomodo actus conjugalis vitietur ratione finis indebiti, aut loci? Actus conjugalis licet in se honestus vitari potest à fine, etiam mortaliter, ut si quis accedat ad uxorem ut ubi illa conceperit, ipse causet in eâ abortum, &c. Actus conjugalis ob solam voluptatem est peccatum veniale secundum omnes; est enim quædam in hoc perversio ordinis debiti: ita Sanchez l. 9. d. 11. Filiucius p. 1. c. 9. n. 322. Bonacina p. 6. n. 7. Coninck d. 34. d. 1. & alii. Quod etiam dicunt multi, si ob solam sanitatem, aut ad vitandam incontinentiam fiat, quod tamen negat Sanchez, Filiucius, & alii, nisi adsint alia media quibus & sanitati & continentiæ commodè con- fuli possit.

IV.
*Vitari potest
à fine.*

Finis ergo legitimus ad vitandum omne pec- catum est, ut fiat ob prolem, aut ad reddendum debitum. Quantumvis autem unus conjug peccet venialiter petendo, alter non peccat reddendo, cum ad reddendum teneatur.

*Finis ejus
legitimus.*

Petere aut reddere in loco publico est mortale, De loco ad tum ob gravem indecentiam, tum quòd esset oc- casio peccandi aliis, unde idem est de tactibus qui intuentes alliciant ad peccandum. Idem dicendum de petente aut reddente in loco sacro extra necessitatem, cum per hoc violetur Ecclesia: ita Sanchez n. 15. Filiucius n. 326. Bonac. q. 4. p. ultimo, n. 6. Layman l. 5. t. 1. c. 5. num. 9. licet Sanchez cum aliis dicat conjugibus diu in Ecclesiâ obsessis licitum esse subinde extra incontinentiæ periculum conjugii.

Quæres

V.
Quia hic sit
locus sacer.

Quæres quintò: Quomodo per luxuriam, aut alias causas violetur locus sacer? Nomen loci fieri non tam latè hic patet atque ubi sermo est de alylo seu immunitate ecclesiasticâ; multa enim loca gaudent illo privilegio, in quibus tamen si committatur fornicatio vel homicidium, non propterea violantur.

Loca quædam sacra in particulari assignantur.

Per locum ergo sacrum hic intelligitur Ecclesia consecrata vel benedicta, cœmeteria, & oratoria constituta auctoritate Episcopi, ac sepulturæ aut divino cultui ab eodem destinata, ubi passim Sacrum audiunt, appensâ etiam supra tectum campanâ, quæ publicè pulsatur, & populum ad Missam illic audiendam convoct, quod in privatis oratoriis non contingit, licet ibidem de licentiâ Episcopi celebretur; illa enim possunt in usus profanos denuò ad nutum fundatorum redire, sicque non censentur loca sacra, ut declarat Sanchez l. 9. d. 15. n. 39. Bonacina q. 4. p. ulti. n. 9. quo etiam nomine non gaudent dormitoria religiosorum, nec etiam claustra, nisi sint destinata sepulturæ.

Quæ luxuria, & quomodo violetur locus sacer.

Qualibet ergo pollutio voluntaria, aut copula inter homines (præterquam in occasionibus casu præcedente expressis) in Ecclesiâ, seu locis sacris, id est intra eorum parietes habita, illa violat, & Ecclesiâ violatâ violatur cœmeterium, non è contra, nec unum cœmeterium violato alio contiguo. Non ergo violatur Ecclesia si copula habeatur in campanil, supra tectum, in portâ extra lumen, id est lineam quam attingunt valvæ, in sacrificiâ, in templo diruto, in cavernis sub Ecclesiâ, licet committatur sacrilegium si sit locus sepulturæ, & locus violatur cum sit quasi cœmeterium: ita Suarez 3. p. t. 3. d. 81. f. 4. Henriquez l. 9. c. 27. Bonacina, & alii.

Quæ sanguinis humani effusionem in justam defensionem, ab amente, bruto, casu tegulæ vel trabis, nec sanguine è naribus emisso ex rixâ puerorum, ut ait Coninck, & alii, saltem quando non sufficit ad peccatum mortale, nec si quis in Ecclesiâ existens vulneret alium extra Ecclesiam, neque si quis alibi percussus ingrediatur Ecclesiam, & illic sanguis effluat, neque si quis alium contundat intra Ecclesiam, & ossa illi comminuat citra sanguinis effusionem. Violatur tamen si vulnus infligatur in Ecclesiâ, licet statim se inde proripiens sanguinem fundat extra Ecclesiam, & similiter si quis per carnificem aut alium suffocetur in Ecclesiâ, licet nullus sanguis fundatur: ita Auctores citati, & habetur c. *Imposuisse* de Consecra. & c. *Ecclesius* de Consecratione d. 1.

Quid si copula in Ecclesiâ sit occulta.

Per pollutionem verò aut copulam occultam vel non violatur Ecclesia, ut vult Suarez, Henriquez, Bonacina, Coninck, & alii, donec publicetur, vel ut Sanchez n. 11. Filiuc. t. 30. c. 7. num. 131. & omnes fatentur, non eget reconciliatione donec res innotescat, ut habet praxis communis optima legum interpres. Unde Henriquez, & alii dicunt, si in Ecclesiâ occultè violatâ prius celebretur Missæ sacrificium, quàm violatio constet, non egere eam aliâ reconciliatione, sed censetur per hoc sufficienter reconciliata.

De sepultura non baptizati in loco sacro.

Violatur etiam locus sacer si in eo sepeliatur non baptizatus (nisi sit Catechumenus) licet Sayrus id neget de filio fidelis necdum baptizato, affirmat tamen Suarez, Coninck, Bonac. n. 23. & alii. Filius moriens cum matre in partu potest

in loco sacro cum illâ sepeliri juxta multos, negat tamen Bonacina cum aliis, si sit natus; tunc enim non censetur amplius pars matris. Si post inchoatam Missam polluat Ecclesia debet Sacerdos desistere, nisi contingat post inchoatum canonem; tunc enim debet ad finem Missæ pergere.

Quæres sextò: An sit licitus actus conjugalis die quâ recipienda est aut recepta Eucharistia? Et si valdè conveniens sit, die illâ quâ habita est copula à communione abstinere, nullum tamen peccatum committit, qui ex justo fine, nempe bono prolis, aut ad vitandum periculum incontinentiæ debitum petit, multo minùs qui petenti reddit: ita Sanchez l. 9. d. 13. Suarez d. 66 & 68. Bonacina de Eucharistiâ d. 4. q. 6. p. 2. Coninck q. 80. a. 7. Filiucius t. 4. c. 8. q. 8. Valentia to. 4. d. 6. q. 8. p. 5. & alii.

VI.

Resp. per se non esse peccatum.

Si autem copula carnalis habeatur inter conjuges ob voluptatem, sicque cum peccato veniali, & à fortiori si peccatum mortale carnale commissum fuerit, dicunt communiter Doctores teneri eum sub veniali per aliquod tempus, ut per diem, vel, ut ait Sanchez, per mediam diem à communione abstinere, nisi justa causa subsit eo die communicandi, ut quia est dies Jubilæi, quia valdè solemnis, quia dies magnæ devotionis, quia sine notâ omitti communio non potest, & similia. Mihi tamen probabile videtur quod ait Navarrus, Coninck, & alii, nullum per se loquendo esse peccatum, post peccatum carnis, sicut nec post aliud quodcunque, deleto prius per confessionem peccato, ad communionem eo die accedere.

Quid si copula fuerit peccaminosa.

Licet etiam deceat eo die quo quis sanctissimam Eucharistiam sumpsit à copulâ maritali abstinere, nullum tamen committitur peccatum, si habeatur: ita Sanchez n. 17. & alii.

Idem est post Communionem.

Quæres septimò: Quale peccatum sit sodomia, bestialitas, & copula inter conjuges indebito modo habita? Sodomia propriè dicta est coitus inter personas ejusdem sexus, sive viri sint sive femine; impropiè verò sumpta est quando masculus cognoscit feminam extra vas naturale: ita Azor 3. p. l. 3. q. 18. Filiucius t. 30. c. 8. n. 158. Bonacina q. 4. p. II. n. 1. Valentia t. 3. d. I. q. 3. p. 3. & alii.

VII.

Quid sit Sodomia?

Malitia sodomie habet aliquando aliam speciem malitiæ annexam, ut sacrilegii si sit cum religioso vel Sacerdote, & sic de aliis, unde in confessione exprimi semper debet qualitas personæ, si sacra sit, si Matrimonio juncta, si consanguinea aut affinis intra certos gradus, si cum habente votum castitatis, si per vim, si fuerit masculi cum femina, aut masculi cum masculo, & sic de cæteris: ita Auctores citati.

Malitia Sodomie.

Peccatum bestialitatis est copula carnalis cum re alterius speciei, ut cum bruto, vel dæmone, & tunc superaddit malitiam superstitionis, quatenus includit societatem cum dæmone. Non mutatur malitia hujus peccati specie ex diversitate specificâ vel genericâ belluarum quibuscum committitur, sed in confessione satis est dicere, se congressum esse cum re alterius speciei: ita Azor, Filiucius n. 161. Bonacina p. 12. n. 4. & alii.

Peccatum bestialitatis.

Quoad tertium notandum ex Sanch. l. 9. d. 16. Bonacina q. 4. p. 13. Filiuc. t. 10. p. 1. c. 9. n. 328. Coninck d. 34. d. 9. Layman t. 16. p. 3. c. 1. n. 14 & aliis, modum naturalem copulæ maritalis esse ut femina succumbat viro, unde quicumque alius situs est minùs naturalis, & indebitus, ut si à latere

Modus naturalis.

latere fiat, aut stando vel sedendo, maxime autem præpostere si fiat more brutorum, aut viro succumbente.

Quale peccatum sit invertere modum.

Dicendum tamen nullo ex his modis, si servetur vas naturale, committi peccatum mortale, nisi impediatur generatio prolis, quam raro impediri asserunt Auctores citati, committitur tamen grave peccatum veniale: quare reprehendendi sunt à Confessario conjuges sic concumbentes, nisi iusta aliqua causa subsit, ut ob pinguedinem viri, aut ne suffocetur foetus in prægnante.

SECTIO QUARTA.

De legitimatione prolis.

I. **Q**UÆRES primò: An proles ex parentibus voto castitatis astrictis, aut altero ad sacros ordines promotò concepta, sit illegitima? Respondetur, etsi uterque parens sit voto simplici castitatis astrictus, proles est legitima: ita Sanchez l. 9. d. 38. Ratio est, quia concipitur ex parentibus vero Matrimonio junctis.

Votum simplex Castitatis.

Votum solenne.

Si post Matrimonium ratum uterque vel alter conjux profiteatur in religione, & postea habeat copulam cum priore conjuge, proles inde concepta est illegitima & spuria, quia prius Matrimonium per professionem planè fuit dissolutum. Quod si post Matrimonium consummatum alter validè profiteatur, & postea habeant copulam, proles inde nata est legitima, cum verè adhuc subsistat Matrimonium: quod à fortiori sequitur si infcio vel reclamante altero conjuge emississet professionem; tunc enim professio est nulla.

Acceptio sacrorum Ordinum.

Idem dicendum de prole susceptà ex copulà cum uxore habità postquam vir vel consentiente uxore vel dissentiente est ad sacros ordines promotus post Matrimonium ratum aut consummatum; proles enim est legitima, cum validum sit Matrimonium, & in jure nihil statuat in contrarium, quod enim assertur ex c. *Literis* de filiis Presbyterorum, solum probat prolem illam fuisse irregularem, seu canonicè illegitimam, quoad ordines scilicet & beneficia, non civiliter seu quoad successionem & hæreditatem, & alios honores: ita Sanchez citatus.

II. *Filius naturalis.*

Quæres secundò: Quæ proles censeatur illegitima, & quomodo legitimetur? Illegitimus censeatur omnis qui non est ortus ex legitimo Matrimonio: Unde si ex soluto & solutà, præsertim concubinà domi retentà nascatur, dicitur *filius naturalis*, si ex adultero & solutà *nothus*, si demùm ex incestu, sacrilegio, aut fœminà conjugatà *spurius*. Si tamen contingat contrahi Matrimonium inter duos in facie Ecclesiæ, seu coram Parocho & testibus, invalidè tamen ob impedimentum occultum dirimens, si uterque, vel alter processit bonà fide, proles inde nata est legitima respectu sui & parentis qui bonà fide processit, non respectu alterius, qui proinde non gaudebit privilegio & jure legitimi parentis, nec succedet filio, filius tamen succedet illi: ita Sanchez l. 8. d. 34. n. 46. Bonacina de irregulartate d. 7. q. 2. p. 3. n. 3. & alii. Suarez tamen d. 50. de censuris, l. 3. n. 11. & Filiuc. t. 19. c. 5. n. 132. requirunt bonam fidem in utroque parente.

Quid faciat Matrimonium subsequens.

Filius illegitimus redditur legitimus per subsequens Matrimonium, modò parentes tempore

conceptionis aut nativitatis habiles essent ad contrahendum Matrimonium: ita Sanch. l. 8. d. 7. n. 19. Henriquez l. 13. c. 20. n. 14. Coninck d. 18. d. 12. Suarez tamen d. 50. l. 4. Filiu. n. 131. & alii nonnulli dicunt debere parentes fuisse habiles ad contrahendum tempore conceptionis ut proles legitimetur, & non sufficere esse habiles tempore quo proles nascitur.

Per Matrimonium itaque subsequens redditur proles idonea, non solum ad successionem & hæreditatem ac dignitates sæculares, sed ad sacros ordines & dignitates Ecclesiasticas, præterquam ad Cardinalatum; tollitur enim irregularitas cessante illius fundamento, idque licet Matrimonium illud nunquam consummetur, imò inquit Bonacina n. 6. cum aliis, ad hoc sufficit Matrimonium reputatum verum, quod tamen negat Suarez, Filiucius, & alii.

Tollitur per Matrimonium irregularitas.

Quæres tertio: An possit Summus Pontifex dispensare in voto solenni castitatis in religione, vel ordine sacro? Multi & graves Auctores negant, ut S. Th. 2. 2. q. 88. a. 11. Alb. Mag. dicens esse communem sententiam, Sotus & alii.

III.

Existimo tamen probabilius posse Pontificem dispensare in voto solenni castitatis religiose: ita Durandus, Richardus, Major, Navarrus, Tolemus in summâ l. 4. c. 18. n. 5. Henriquez l. 12. de Matrim. c. 5. n. 7. Sa verbo *Votum* n. 13. Valentia 2. 2. d. 6. q. 6. p. 7. Azor l. 12. c. 7. q. 1. Sanchez l. 8. d. 8. n. 7. ubi alios plurimos refert, Bonacina q. 3. p. 15. n. 2. Filiucius tr. 10. p. 2. c. 10. num. 303.

Probabilius tamen est.

Ratio est, quia cum nulla appareat hujus rei repugnantia, & contingere possit causa valdè urgens cur hoc subinde fiat, ut si commune bonum alicujus regni inde dependeat, verisimile est Christum hanc potestatem in Ecclesià Vicario suo reliquisse. Deinde, cum Pontifex sæpius hac in re dispensarit, præsumendum est in dubio pro illius auctoritate, utpote cæi in Ecclesiæ administratione peculiariter à Spiritu Sancto assistitur.

Hujus rei ratio.

Esto autem dispensatio hac in re sipe iustà causâ data sit secundum probabiliores sententiam valida, licet tamen non sit sine eâ. Hinc à fortiori sequitur posse Pontificem dispensare in voto sacris ordinibus annexo, quo casu ubi is clericalem habitum exiit ad utendum dispensatione, nec privilegiis cleri gaudet amplius, nec subjacet oneribus, ut recitationi officii, &c. Quod secus quoad onera contingit in degradato, qui suâ culpâ amittit privilegia.

De voto sacri Ordinis annexo.

SECTIO QUINTA.

Varia ad hanc materiam spectantia.

I. **Q**UÆRES primò: An, & quomodo fornicatio sit peccatum mortale? Fornicatio est copula carnalis soluti cum solutâ, seu inter personas liberas à conjugio, voto, ordine, religione, & cognatione. Est autem fornicatio peccatum mortale; sic enim Apostolus ad Galatas 5. ait, Qui talia agunt regnum Dei non possidebunt: ita Lessius l. 4. c. 4. d. 7. Filiucius t. 30. c. 2. n. 39. Bonacina q. 4. p. 14. n. 3. Layman. l. 3. f. 4. n. 10. & alii communiter. Permitti tamen in Republicâ licet possunt meretrices, cum & Deus permittat subinde mala ut majora mala vitentur: ita omnes citati.

Quid sit fornicatio.

Est peccatum mortale.

Quæres,

Quid de famulo domini honoris causa comitantibus.

Quæres, an peccent famuli dominum honoris causa comitantes euntem ut fornicetur, concubinam rheda domum deferentes, & familia obsequia præstantes? Respondetur, excusari à peccato posse, si absque gravi damno subterfugere hæc officia non possint, sicut nec peccat famulus literas iustu heri ad concubinam scribens ut eod tali hora veniat, modò id malo animo non præstet, vel invitans ad peccandum: neque etiam peccat famulus tales literas aut munera deferens: si tamen literæ contineant invitationem ad peccandum, non potest eas ferre: ita Sanchez in summâ, l. i. c. 7. n. 22. & sequen. ubi benè addit majorem requiri in famulo causam ad hæc licitè præstanda, quò propius accedunt ad peccatum, ut ad deferendam eam domum, &c. quando autem solum remore concurrunt, ut in herum officii causâ comitando, & similibus, sufficit communis ratio famulatus.

Quid si deferant literas.

II.
De voto virginis.

Quæres secundo: Ad quid obliget votum virginis, & an contrahens Matrimonium cum voto castitatis, teneatur ingredi religionem ante consummationem? Quoad primum, si mens votantis fuit obligare se ad abstinendum ab omni actu venereo, est perinde ac si emisisset votum castitatis: sin autem expressa votantis intentio fuerit obligare se solum ad continentiam à primo actu quo amittitur virginitas, hoc actu commissio cessat obligatiq voti: ita Sanchez l. 9. d. 33. n. 7. Valentia to. 3. d. 6. q. 6. de Voto, p. 4. not. 2. Azor l. 11. c. 19. q. 14. & alii.

De ingressu religionis.

Quoad secundum, S. Th. in 4. d. 38. q. 1. a. 3. Scotus, Durandus, Caietanus, Navarrus, Toletus l. 4. c. 18. affirmant astrictum voto castitatis peccare mortaliter primâ vice consummando Matrimonium, & si non possit obtinere ut alter conjux cedat jure petendi, & ut uterque vivat castè in sæculo, debere ingredi religionem.

Non tenetur ingredi religionem ante consummationem Matrimonii.

Existimo tamen hujusmodi voto obstrictum non teneri religionem ingredi: ita Sotus, Henriquez l. 12. de Matrimonio c. 2. n. 8. Sa de impedimento voti, Sanchez l. 9. d. 34. n. 3. & alii. Ratio est, quia hoc habetur in Extrav. Joan. 22. Antiquæ concetrationi, tum quia obligans se ad aliquid, non censetur obligare se ad omnia media possibilia, sed solum ad media ordinaria, religio autem est medium valdè extraordinarium ac difficillimum, & perpetua servitus quâ quis omnem penitus libertatem amittit, unde sicut qui non potest magnam summam pecuniæ solvere, quam debet, non tenetur se vendere in servum, ita nec religioni mancipare ut servet votum castitatis. Et idem est quoad hoc etiam si votum castitatis emissum sit post Matrimonium ratum, ut ex Joanne 22. vidimus de initiato sacris ordinibus.

Quid de bimestri ante consummationem.

Astrictus tamen voto castitatis non potest reddere debitum priori bimestri ante consummationem, nec si alter conjux commisit adulterium, & uno verbo quoties non tenetur ex lege justitiæ reddere, ita Sanchez l. 9. d. 6. n. 14. & alii: unde cassante fortiori vinculo justitiæ tenetur abstinere ab omni actu venereo. Qui verò post votum religionis ducit uxorem, tenetur intra bimestre ingredi, & similiter post consummationem, si alter conjux committat adulterium, vel alia quacunque datâ causâ eximente ipsum ab obligatione reddendi debitum.

III.
Variis modi petendi illiciti.

Quæres tertio: An possit, aut teneatur conjux reddere debitum petenti illicitè? Respondetur, posse, & teneri reddere petenti illicitè ob solam circumstantiam personæ, ut quia petens habet

votum castitatis, quia petit animo fornicario, &c. Ratio est, quia alter conjux habet jus petendi, & licet illicitè petat, non tamen injustè, cum petat rem suam, licet peccet quoad modum, sicut si Princeps conderet legem in se bonam, tenentur omnes illi obedire, licet is pravo animo eam conderet.

Aliud est si conjux petens amisisset jus petendi, ut quia commisit adulterium, contraxit affinitatem, cognationem spiritualem, &c. tunc enim non tenetur alter conjux reddere: ita Sanchez l. 9. d. 6. Bonacina q. 4. p. 3. Filiuc. tr. 10. p. 1. c. 9. n. 39. Coninck d. 34. d. 4. n. 28. Henriq. l. 11. c. 15. n. 8. Layman t. 10. p. 3. c. 1. n. 17. & alii. Si tamen uterque conjux emisisset votum castitatis, posset utervis, imo teneretur reddere petenti; neuter enim perdidit jus in corpus alterius.

Quid si conjux amisisset jus petendi.

Advertunt tamen Auctores, quando conjux potest commodè sine suo damno, aut absque timore odii aut incontinentiæ in conjuge petente cum peccato mortali, debere ex præcepto correctionis fraternæ eum monere ut desistat, sicut ubi quis apud se habet pecuniam alterius, qui illam repetit ut impendat luxuriosè, is si sine damno potest, & sit spes profectus, debet priusquam reddat fraternè monere, eumque à repetitione avertere, quod si nolit, tenetur eam reddere: ita Sanchez n. 5. Bonacina n. 3. & alii. Addit tamen Sanchez hoc in uxore respectu viri rarò contingere, sæpius in viro respectu uxoris ob imperium quod in illam habet.

Tenetur inter alia monere conjugem illicitè petentem.

Hinc à fortiori sequitur quoties petens peccat solum venialiter, posse absque omni culpâ, imo teneri alterum reddere, cum timor odii aut discordiæ, vel alia etiam levis causa ad hoc sufficiat: ita Auctores citati præter Bonacinam, qui n. 9. ait, non debere conjugem reddere, si circumstantia venialiter mala teneat se ex parte actus, ut si petat indebito modo quoad situm, &c. quod mihi videtur probabilius. Nec vel hîc, vel in priori casu cooperatur peccato alterius, cum nec directè concurrat, nempe incitando ut petat, nec indirectè, cum pravus finis petitionis non vitiet redditionem.

Quid si petens peccet solum venialiter.

Si verò conjux petat illicitè ob circumstantiam tenentem se ex parte actus, ut in loco sacro, cum periculo mortis fœtus, &c. tenetur alter non reddere: ita Auctores citati. Ratio est, quia hic actus est in se illicitus, ac proinde ab utroque vitandus.

Illicitum ex parte actus.

Quæres quarto: An conjuges petere aut reddere possint debitum superveniente inter eos affinitate, aut cognatione spiritali? Respondetur, eum qui scienter contraxit affinitatem cum suo conjuge, cognoscendo scilicet consanguineam aut consanguineum ejus in primo vel secundo gradu, vel etiam cognationem spiritualem, baptizando scilicet sine necessitate, aut tenendo communem filium, vel filium alterius conjugis in baptismo aut Confirmatione, non posse petere debitum, teneri tamen reddere: ita Valentia t. 4. d. 4. q. 2. p. 3. Henriquez l. 2. c. 28. Bonacina q. 4. p. 2. Sanchez l. 9. d. 26. n. 7. & alii, licet Suarez 3. p. q. 67. a. 8. & Coninck d. 34. d. 8. n. 69. cum aliis apud Sanchez citatum negent hunc privari jure petendi debitum, sicut nec privaretur uxor, quæ vi aut metu gravi cogitur committere incestum cum consanguineo viro in primo vel secundo gradu.

IV.
Resp. Non posse petere, debere reddere.

Dixi scienter; si enim hæc facta sunt cum ignorantia juris (id est à nesciente prohibito esse ignorantia,

Quid si hæc facta sunt cum lege ignorantia.

Tom. II.

lege humanâ talem accessum vel baptismationem) aut facti (id est nesciendo esse consanguineam uxoris, aut filium communem, vel uxoris, &c.) imo etiam cum ignorantia pœnæ (si nimirum nesciat esse hanc pœnam huic facto assignatam) non privatur jure petendi: ita Auctores citati.

V. *In convictu humano licet.*

Quæres quintò: An liceat uxori communicare cum marito excommunicato vitando, & è contra? Respondetur, licere in convictu humano (non in divinis juxta probabiliorem sententiam, licet multi affirmant) ut reddendo & petendo debitum, in colloquiis familiaribus, administratione domus, mensâ, & similibus: ita Sanchez l. 9. d. 14. Bonacina de Excom. q. 2. p. 6. §. 2. n. 18. Henriquez l. 13. de Excom. c. 22. n. 2. Suarez tamen d. 15. de censuris f. 3. n. 6. Filiucius t. 13. c. 6. n. 103. & alii hoc limitant, nisi alter conjux ante Matrimonium noverit alterum esse excommunicatum.

Quid si factum sit divortium.

Si tamen factum sit divortium quoad habitationem inter conjuges, non possunt inter se communicare, sicut nec possunt in iis rebus propter quas lata est excommunicatio, ut si lata sit in causâ Matrimonii, eo quoddè de illius valore dubitetur, si conjux tunc cum alio conjuge excommunicato communicet petendo debitum, incidit in majorem excommunicationem: ita Auctores citati.

VI. *Tenetur in verbum, si*

Quæres sextò: Quando Parochus aut Confessarius teneatur monere pœnitentem de nullitate Matrimonii? Respondetur, si pœnitens in-

vincibiliter ignoret vel impedimentum facti (ut maritum ejus cum quâ contraxit Matrimonium vivere) vel impedimentum juris (ut si ante Matrimonium cognovit consanguineam uxoris intra secundum gradum, ignorans hoc esse impedimentum) tenetur Confessarius eum monere, si sit spes fore ut admonitio prosit, non tamen si hoc probabiliter non speret, vel sit periculum gravis damni, aut scandali: ita Sanchez l. 2. d. 38. Suarez de Pœnitentiâ d. 32. f. 4. n. 4. Henric. l. 6. c. 27. n. 4. Filiucius tr. 10. p. 1. c. 3. n. 96. Bonacina q. 3. p. ultimo, Coninck. d. 8. de Pœnitentiâ d. 17. & alii.

Ratio est, quia Confessarius vel est pastor, vel loco pastoris, hujus autem proprium est pœnitentem in rebus necessariis instruere: cessat autem hæc obligatio ubi non est spes fructus; esset enim laqueum injicere, unde tenetur tunc tacere: & idem est licet ignorantia sit circa jus divinum aut naturale. Omnia tamen hæc intelligenda sunt, nisi ignorantia illa tendat in magnum præjudicium boni communis, ut si esset publica fama nullitatis illius Matrimonii.

Si tamen ignorantia sit vincibilis & culpabilis lethaliter, potest & tenetur Confessarius non dissimulare, sed debet eum monere: ita Sanch. n. 2. Bonacina, & alii, idque licet non speretur fructus, quia pœnitens jam antecederet est in statu peccati mortalis, & Sacramentum conferret indigno.

F I N I S.

INDEX